

Diplomová práce: *Druhý jako druhé tělo*

Autor: Bohumil Čáp

Posudek:

Kultivovaná, dobře strukturovaná a ve svém vyznění přesvědčivá – tak by se dala stručně charakterizovat diplomová práce Bohumila Čápa. Připočte-li se k tomu ještě atraktivní téma, jímž je Merleau-Pontyho pojetí intersubjektivní, mohlo by se zdát, že práci není co vytknout. Navzdory výše uvedeným skutečnostem se však čtenář při četbě práce *Druhý jako druhé tělo* nemůže ubránit lehkému zklamání. Nechme stranou evidentní omyly, jakým je například autorovo tvrzení (str. 10), že se Heidegger ve svém *Bytí a čase* nikde nezabývá fenoménem těla. Že tomu tak není, snadno ukáže letmý pohled na kapitolu o prostorovosti bytí-ve-světě (str. 133 českého překladu), kde je tělo ve smyslu *Leib* tematizováno nikoli jako příruční jsoucnost, nýbrž jako základní ohnisko prostorově orientovaného bytí-ve-světě, jež zakládá diferenci mezi prostorovými rozdíly nahoře-dole, vlevo-vpravo. Ale to není – už vzhledem k tématu Čápy práce – tolik podstatné. Daleko závažnější je dojem jisté nehotovosti a nedotaženosti, kterým tato práce působí. Ačkoliv se autor snaží zasadit Merleau-Pontyho výklad intersubjektivní, který nacházíme v jedné z kapitol *Fenomenologie vnímání*, do kontextu celého díla, zůstává přesto nejasné, jakou roli v rámci intersubjektivního vztahu hraje fenomén, tzv. tichého cogita, který ukazuje individuální existenci v její obnažené fakticitě a situovanosti ve světě. Ačkoliv autor kolem této otázky krouží a na mnoha místech se k ní přibližuje (str. 29, 30, 31, 33), zůstává role tichého cogita v rámci intersubjektivní komunikace nevyjasněná, což patrně souvisí s tím, že autor – s výjimkou několika obecných postřehů – opomíjí problematiku řeči, bez níž není možné otázku komunikace náležitě vyložit. V této souvislosti je totiž nutno vzít v potaz rozdíl mezi tzv. empirickou a autentickou promluvou, s níž Merleau-Ponty ve *Fenomenologii vnímání* pracuje. Jakkoliv je tento rozdíl ve výkladu intersubjektivní komunikace přítomen pouze implicitně, jeho význam je explicitně uchopen v eseji “La perception d’autrui et le dialogue” z knihy *La prose du monde*. Dlužno podotknout, že Čáp se o tomto – s ohledem na téma jeho práce klíčovém – eseji vůbec nezmiňuje a neuvádí ho ani v seznamu použité literatury. Právě na pozadí zmíněného eseje se však může jasně ukázat spojení mezi problematikou řeči, zvláště pak tzv. autentické řeči, jež přesahuje ustavené významy a dotýká se primárního ticha, aby z něho vynesla významy nové, tichého cogita a nejryzejší, či dokonce modelové, podoby intersubjektivního vztahu, jakou je podle Merleau-Pontyho dialog. Pokud by autor toto spojení ve své práci nastínil, mohl by efektním způsobem popsat i posun, k němuž došlo mezi *Fenomenologií vnímání*

a *Viditelným a neviditelným* – posun, který podle jeho vlastních slov spočívá v odmítnutí konceptu tichého cogita (str. 41) a v postavení intersubjektivního vztahu na nové, každého pozitivního základu zbavené bázi. Čápova polemika s Barbarasovou kritikou Merleau-Pontyho pojetí intersubjektivit by tím získala mnohem komplexnější charakter, což by předložené práci prospělo už proto, že je svým rozsahem dosti úsporná.

Na druhou stranu je nicméně zřejmé, že tematický přesun od ranného k pozdnímu Merleau-Pontymu, s nímž autor ve své argumentaci pracuje, v zásadě splnil svůj účel. Tento přesun se s ohledem na problematiku intersubjektivit jeví jako smysluplný a i ve své redukované podobě stačí k tomu, aby ukázal nakolik je Barbarasova kritika Merleau-Pontyho pohledu na intersubjektivitu tendenční a zavádějící. Postavit intersubjektivní vztah na základě diakritického systému vnímání a vnést do tohoto vztahu diakritickou logiku osobních rolí je nepochybně dobrou odpovědí na Barbarasovu kritiku, jež primárně vychází ze zjednodušeného čtení *Fenomenologie vnímání* (srv. R. Barbaras – *Druhý*, str. 31, 32).

S ohledem na tuto skutečnost, jakož i s ohledem na formální preciznost práce, jež svým stylem napodobuje Merleau-Pontyho postupné odkrývání fenoménů, se nakonec po jistém váhání přikláním k tomu, hodnotit tuto práci jako *výbornou*.

Mgr. Petr Kouba, PhD.

29.1. 2009, v Praze